O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"
_____
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov
2024 yil "29" avgust

Ro'yxatga olindi: № FD-08-19
2024 yil "29" 08

KORPORATIV BOSHQARUV

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60411200 – Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
CORGOV46	2024 – 2025	7	6

Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari
Tanlov	O'zbek/rus	6

	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	Korporativ boshqaruv	90	90	180

2 **I. Fanning mazmuni**

Korporativ boshqaruv andozalarini joriy etishning iqtisodiy jihatlari, korporatsiyalar boshqaruvining samarali tizimini shakllantirish, boshqaruvning tamoyillari, uni tuzishga ta'sir etuvchi omillar kabi masalalar hozirgi vaqtda dolzarb hisoblanadi. Ushbu fan doirasida erkin raqobat sharoitida kompaniyalar faoliyatida investitsion jozibadorlikni oshirish, korporativ boshqaruvning mohiyati, korporativ boshqaruv nazariyasining rivojlanish bosqichlari, korporativ boshqaruvning zamonaviy amaliyoti va modellari, davlat ulushi mavjud korporativ tuzilmalarda korporativ boshqaruv tizimi, korporatsiyalarda sog'lom raqobat muhitini shakllantirishning zarurligni ko'rib chiqilgan holda talabalarda shu sohada nazariy va amaliy professional bilim va ko'nikmani shakllantirish maqsadi belgilangan.

Korporativ boshqaruv amaliyotini yaxshilash O'zbekiston iqtisodiyotini isloh qilish jarayonining bir qismi bo'lib, u xususiy mulkni himoyalash, aksiyadorlar manfaatlari va xuquqlarini ta'minlash, mamlakat iqtisodiy alohida o'rin tutuvchi investitsion jozibador, raqobatbardosh milliy korporatsiyalarni shakllantirish uchun shart sharoitlarni yaratish bugungi kundagi dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ushbu holat korporativ boshqaruv fanining dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rnini belgilamoqda.

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga korporativ boshqaruvning zamonaviy amaliyoti va modellari, korporativ boshqaruv organlari huquk va majburiyatlari, iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida xorijiy korporativ boshqaruv tajribalarini o'rganish va aniqlash, korporativ boshqaruv tizimi mikrodarajada va makrodarajada taxlili, korporativ boshqaruvning roli, raqobatni rivojlantirishning hukukiy va moliyaviy asoslari hamda korporatsiya investitsiya salohiyatini oshirishda raqobatning ahamiyatini tushuntirish hamda mos keluvchi mutaxassisliklar bo'yicha malakalarni oshirishdan iboratdir.

3	**II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)** **II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:** **1-mavzu. "Korporativ boshqaruv" fanining predmeti, maqsadi va vazifalari** "Korporativ boshqaruv" fanining predmeti, maqsad va vazifalari, korporativ boshqaruv tushunchasi. Korporativ boshqaruvning kelib chiqishi. Korporativ boshqaruv tizimi, tamoyillari va unga ta'sir etuvchi omillari. Korporativ boshqaruvning turli shakllardagi sub'ektlarga ta'siri. **2-mavzu. Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari** Korporativ boshqaruv rivojlanishining zamonaviy nazariyasi. Korporativ boshqaruv ishtirokchilari. Korporativ boshqaruv va korporativ menejment. Korporativ boshqaruv prinsiplari. O'zbekistonda korporativ boshqaruvning huquqiy asoslari. Korporativ boshqaruv kodeksining qo'llanish xususiyatlari. **3-mavzu. Korporativ boshqaruvning zamonaviy uslublari va modellari** Xalqaro darajada tan olingan korporativ boshqaruv modellariga umumiy tavsif. Anglo-amerika modeli xususiyatlari. Korporativ boshqaruvning nemis modeli. Korporativ boshqaruvning yapon modeli. Korporativ boshqaruvning oilaviy modeli. **4-mavzu. Korporativ tuzilma sifatida aksiyadorlik jamiyatlari faoliyati tashkiliy asoslari** Aksiyadorlik jamiyatlarining vujudga kelishi va rivojlanish evolyutsiyasi. Aksiyadorlik jamiyatlarining afzalliklari va kamchiliklari. Aksiyadorlik jamiyatlari tashkiliy asoslari. **5-mavzu. Aksiyadorlik jamiyatlarida boshqaruv organlari** Aksiyadorlik jamiyatlari tashkiliy tuzilmasi va boshqaruv organlari tarkibi. Aksiyadorlar umumiy yig'ilishi va uning vakolat doirasi. Kuzatuv kengashi va uning korporativ boshqaruvdagi roli. Ijroiya organi tashkiliy tuzilishi va faoliyat mexanizmi. **6-mavzu. Aksiyadorlar umumiy yig'ilishini tashkil etish, o'tkazish va rasmiylashtirish** Aksiyadorlar umumiy yig'ilishining tashkil etilishi. Aksiyadorlar umumiy yig'ilishida ovoz berish va ovoz natijalarini rasmiylashtirish. Aksiyadorlar umumiy yig'ilishini tashkil etish va o'tkazishning amaldagi holati. **7-mavzu. Korporativ boshqaruv tizimini baholash**

Korporativ boshqaruv tizimini baholashning tashkiliy jihatlari. Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv tizimini baholash natijalari tahlili.

8-mavzu. Korporativ nizolarning oldini olish va manfaatlar to'qnashuvini samarali boshqarish

Korporativ nizolar, ularning yuzaga kelish sabablari va tasniflanishi. Manfaatlar to'qnashuvini samarali boshqarish prinsiplari. Manfaatlar qarama-qarshiligi kelib chiqishining oldini olish. Manfaatlar qarama-qarshiligini boshqarish va bartaraf qilish.

9-mavzu. Korporativ boshqaruvda ichki nazorat tizimi

Ichki nazorat tizimining tashkiliy jihatlari va amal qilish mexanizmi. Taftish komissiyasi faoliyat mexanizmi. Ichki audit xizmati faoliyat mexanizmi.

10-mavzu. Korporativ boshqaruvda hisobdorlik, axborotlarni oshkor etish va shaffoflik

Korporativ boshqaruvda hisobdorlik, axborotlarni oshkor etish va shaffoflikni ta'minlashning tashkiliy xususiyatlari. Axborotlar oshkoraligini ta'minlash maqsadida aksiyadorlik jamiyatlari korporativ veb-saytlarida e'lon qilinadigan axborotlar. Aksiyadorlik jamiyatlarining emitent sifatida axborotlarni oshkor etishlari bo'yicha talablar.

11-mavzu. Minoritar aksiyadorlar va ularning huquqlarini ta'minlash

Aksiyadorlarning huquqlari va ularga amal qilish. Minoritar aksiyadorlar va ular huquqlarini himoya qilish. Aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish.

12-mavzu. Davlat ulushi mavjud aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv

Davlat va korporativ tuzilmalar o'rtasidagi moliyaviy munosabatlarning iqtisodiy mohiyati. Korporativ boshqaruvda davlat ishtirokining o'ziga xos xususiyatlari. Oltin aksiya amaliyoti va uning O'zbekistonda qo'llanilish xususiyatlari. Aksiyadorlik jamiyatlarida davlat ishtirokining amaldagi holati.

13-mavzu. Korporativ moliyaviy siyosat va uning asosiy yo'nalishlari

Korporativ moliyaviy munosabatlar tizimi. Korporativ moliyani boshqarishning tashkiliy xususiyatlari va konsepsiyalari. Korporativ moliyaviy siyosat asosiy yo'nalishlari.

14-mavzu. Aksiyadorlik jamiyatlarida qimmatli qog'ozlar

joriy egish chora-gadbirlari to'grisida", 2015 yil 24 aprel

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasi Qarori №207 "Davlat ulushi bo'lgai aksiyadorlik jamiyatlari va boshka xo'jalik yurituvchi sub'ektlar faoliyati samaradorligini baxolash mszonlarini joriy etish to'grisida", 2015 yil 28 iyul.

3. Korporativ boshqaruv kodeksi - "Xalq so'zi", 2016 yil 11 mart

4. Киличева Ф.Б., Урманова Д.Т., Корпоративное управление: принципы полигика и практика. Учебное пособие. Т.: Фан ва технология, 2019. - 439 с.

5. Ткаченко И.Н., Корпоративное упраление. Учебное пособие. М-во науки и высш. Образования Рос. Федерации, Урал. Гос.экон.ун-т.- Екатеринбург: 2018.-190 с.

Axborot manbaalari:

1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasining hukumat portali.
2. .www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3. www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi rasmiy sayti.
4. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.
5. www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi rasmiy sayti.

8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ FD-08-19
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** **F.U.Tursunov**, "Menejment" kafedrasi dotsenti
10	**Taqrizchilar:** **H.I. Turdibekov** – TDDU Samarqand filiali direktorining yoshlar bilan ishlash va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi o'rinbosari, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent; **M.M.Yunusov** - "Kafolat" sug'urta aksionerlik jamiyati Samarqand viloyat filiali direktori

	iqtisodiy mohiyatini, korporativ boshqaruvning prinsiplari va amaliyoti, korporativ boshqaruvning asosiy yo'nalishlari va xususiyatlari to'g'risida ***tasavvurga ega bo'lishi***; – korporagiv boshqaruvning zamonaviy amaliyoti va modellari, korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari, korporativ nazoratning shakllari va modellari, korporativ boshqaruvning modellari (anglo-amerika, germaniya va yaponiya modellari) va xususiyatlari, korporativ boshqaruv modellarining mamlakatlardagi xususiyatlarini ***bilishi va ulardan foydalana olishi***; – talaba korporapiyalarnipg tashqi rivojlanish imkoniyatlari, korporativ boshqaruv tamoyillari va mulkdorlarning huquqlarini himoyalash, kompaniya iqtisodiy faoliyatini aniqlash, korporativ boshqaruv tamoyillari mexanizmini shakllantirish uchun qulay sharoitlarni ishlab chiqish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak***.
5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.
7	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Elmirzayev S.E.: Zamonaviy korporativ boshqaruv: Darslik /– T.: "Iqtisod-moliya", 2019. – 416 b. 2. Umarxodjayeva M.G., Ismailov A.R. "Korporativ boshkaruvning institutsional asoslari" Uquv ko'llanma, - TDIU, 2019. 305 b. 3. O'rmonov G.T., Ismailov A.R. "Korporativ boshkaruv: prinsiplar, siyosat va amaliyot". O'quv ko'llanma. T.: Iktisod-moliya, 2019. 254 b. 4. Ашуров З.А. Современное корпоративное управление (зарубежный опыт). Учебное пособие.-Т.: "Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи", 2021.-224 с. 5. Bob Tricker – Corporate Governance, Principles, Policies and Practices, 3rd edition, Oxford online resources center, 2012 – 905 p. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni PF №4720 "Aksiyadorlik jamiyatlarida zamonaviy korporativ boshqaruv uslublarini

	muomalasini tashkil etish Aksiyadorlik jamiyatlarida qimmatli qog'ozlar muomalasining nazariy va tashkiliy jihatlari. Aksiyadorlik jamiyatlari aksiyalarini va boshqa qimmatli qog'ozlarini joylashtirish hamda olish. Aksiyadorlik jamiyatlarida qimmatli qog'ozlar muomalasi amaldagi holati tahlili. **15-mavzu. Aksiyalarni ochiq obuna tartibida joylashtirish operatsiyalarini tashkil etish va o'tkazish** Aksiyalarni ochiq obuna tartibida joylashtirishning iqtisodiy mohiyati, afzalliklari va kamchiliklari. Aksiyalarni ommaviy joylashtirish amaliyotini tashkil etish va o'tkazish bosqichlari. Mamlakatimizda aksiyalarni ommaviy joylashtirish amaliyoti. **16-mavzu. Korporativ birlashmalar va ularda korporativ boshqaruv mexanizmi** Korporativ birlashishlarning iqtisodiy mohiyati, bozor iqtisodiyoti sharoitidagi ahamiyati va amalga oshirilishi. Korporativ birlashmalarning turlari. O'zbekistonda xoldinglar faoliyat mexanizmi. **17-mavzu. Korporativ boshqaruvda risklarni boshqarish tizimi** Risklarni boshqarish tizimi. Risklarni strategik boshqarish. Risklarni aniqlash, o'lchash, tahlil kilish, ularni boshqarish. Risklarni komplsks boshqarish tizimining alohida elementlari. **18-mavzu. Korporativ strategiya va ijtimoiy mas'uliyat** Korporativ strategiya mazmuni va mohiyati. Strategik rejalashtirish tizimi. Umumiy strategiya. Korporatsiya strategiyasini ishlab chiqish jarayoni. korporativ rahbariyat, ijtimoiy mas'uliyat. Korporatsiyalar strategiyasini ishlab chiqish. **19-mavzu. Korporatpv tuzilmalarning moliyaviy jihatlari** Aksiyadorlik jamiyatlarida kapitallar tarkibini boshqarishning maqsadi va vazifalari. Aksiyadorlik jamiyatining ustav fondi, aksiyadorlik kanitali, ko'shimcha kapital, zahira kapitapi, korxonaning to'plangan foydasi. Moliyaviy boshqarishda kapitallar tarkibini boshqarish va qiymatini baholashning ahamiyati. Hissadorlik kapitalining qiymati. **20-mavzu. Korporativ boshqaruvda foydani taqsimlash mexanizmi** Aksiyadorlik jamiyatlarida foydani taqsimlash va dividend siyosatining tashkiliy xususiyatlari. Aksiyadorlik jamiyatlari dividend siyosatining amaldagi holati tahlili. **21-mavzu. Aksiyadorlik jamiyatlari tomonidan yirik bitimlar tuzish** Aksiyadorlik jamiyatlarida yirik bitimlar tuzish tartibi. Aksiyadorlik

jamiyatining affillangan shaxslari bilan bitimlar tuzish.

22-mavzu. Aksiyadorlik jamiyatini qayta tashkil etish va tugatish

Aksiyadorlik jamiyatini qayta tashkil etish. Mamlakatimizda qo'shib yuborish, qo'shib olishga oldindan rozilik berish tartibi. Aksiyadorlik jamiyatlarini tugatish tartibi.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Korporativ boshqaruv" fanining predmeti, maqsadi va vazifalari
2. Korporativ boshqaruvning nazariy asoslari
3. Korporativ boshqaruvning zamonaviy uslublari va modellari
4. Korporativ tuzilma sifatida aksiyadorlik jamiyatlari faoliyati tashkiliy asoslari
5. Aksiyadorlik jamiyatlarida boshqaruv organlari
6. Aksiyadorlar umumiy yig'ilishini tashkil etish, o'tkazish va rasmiylashtirish
7. Korporativ boshqaruv tizimini baholash
8. Korporativ nizolarning oldini olish va manfaatlar to'qnashuvini samarali boshqarish
9. Korporativ boshqaruvda ichki nazorat tizimi
10. Korporativ boshqaruvda hisobdorlik, axborotlarni oshkor etish va shaffoflik
11. Minoritar aksiyadorlar va ularning huquqlarini ta'minlash
12. Davlat ulushi mavjud aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv
13. Korporativ moliyaviy siyosat va uning asosiy yo'nalishlari
14. Aksiyadorlik jamiyatlarida qimmatli qog'ozlar muomalasini tashkil etish
15. Aksiyalarni ochiq obuna tartibida joylashtirish operatsiyalarini tashkil etish va o'tkazish
16. Korporativ birlashmalar va ularda korporativ boshqaruv mexanizmi
17. Korporativ boshqaruvda risklarni boshqarish tizimi
18. Korporativ strategiya va ijtimoiy mas'uliyat
19. Korporatpv tuzilmalarning moliyaviy jihatlari
20. Korporativ boshqaruvda foydani taqsimlash mexanizmi
21. Aksiyadorlik jamiyatlari tomonidan yirik bitimlar tuzish
22. Aksiyadorlik jamiyatini qayta tashkil etish va tugatish

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Korporativ boshqaruvning iqtisodiy mohiyati
2. Turli xalqaro tashkilotlar tomonidan keltirilgan korporativ boshqaruv prinsiplarining umumiy va farqli jihatlari
3. O'zbekistonda korporativ boshqaruvning huquqiy asoslari
4. Korporativ boshqaruvning jahonda tan olingan modellari

5. Korporativ madaniyatning korporativ boshqaruv modellari shakllanishidagi ahamiyati
6. Biznesning tashkiliy-huquqiy shakli sifatida aksiyadorlik jamiyatlarining asosiy ahamiyatli xususiyatlari
7. Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv organlari.
8. Aksiyadorlik jamiyatlarida nazorat organlari
9. Aksiyadorlar umumiy yig'ilishini chaqirish tartibi
10. Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv tizimini baholash yo'nalishlari
11. Aktivlar rentabelligini aniqlash tartibi
12. Likvidlilik koeffitsiyentlarini aniqlash tartibi
13. Moliyaviy mustaqillik koeffitsiyentini aniqlash tartibi
14. Dividend chiqishi koeffitsiyentini aniqlash tartibi
15. Korporativ boshqaruv tizimini baholash mezonlari va yo'nalishlari
16. Kompaniyaning minoritar va majoritar aksiyadorlari, Boshqaruv organlari va aksiyadorlar o'rtasida manfaatlarning qarama-qarshiligi kelib chiqishi
17. Kompaniyaning Boshqaruv va nazorat organlari, mansabdor shaxslar, xodimlar va mijozlar o'rtasida manfaatlarning qaramaqarshiligi kelib chiqishi
18. Kompaniya hamda mansabdor shaxslar, xodimlar o'rtasida manfaatlarning qarama-qarshiligi kelib chiqishi
19. Taftish komissiyasi faoliyatini tartibga solish bo'yicha me'yoriy-huquqiy hujjatlar
20. Taftish komissiyasining hisobot berish tartibi
21. Aksiyadorlar huquqlarini himoya qilish institutlari faoliyati
22. Xo'jalik boshqaruvi organlari orqali davlatning korporativ boshqaruvdagi ishtiroki
23. Korporativ moliyaviy strategiyaning ustuvor yo'nalishlari
24. Dunyo bo'yicha eng muvaffaqiyatli aksiyalarni ochiq obuna tartibida joylashtirish operatsiyalari
25. Korporativ birlashmalarning asosiy turlari
26. Xoldinglar tashkil etish orqali davlat mulkini boshqarishning afzalliklari
27. Yirik bitimlar tuzish bo'yicha qarorlar qabul qilish

4 **V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:

– korporativ boshqaruv fanining vazifalari, tamoyillari va ijtimoiy-